

Asia: VN/27217/2021

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä

Lausunnonantajia pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Periaatepäätöksessä on tunnustettu yrittäjyyden edistämiseen vaikuttavia asioita ja toimia sekä toimintaympäristön ennakoitavuuden tärkeys ja poliittisten päätösten vaikutus yritysten toiminta- ja kasvumahdollisuuksiin. Akava katsoo, että periaatepäätöstä olisi kuitenkin hyvä täydentää ja nostaa esiin seuraavia näkökulmia lausunnon kohdassa 2.]

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

Yritystukijärjestelmä laajasti ottaen on olennainen yritysten toimintaedellytyksiin vaikuttava tekijä. Siihen liittyvät uudistamisen tarpeet olisi tärkeää huomioida myös yrittäjyyden periaatepäätöksessä. Akava pitää tärkeänä, yritystukia uudistetaan niin, että ne lisäävät yritysten aineettomia investointeja ja tukevat uudistumista, kansainvälistymistä ja kasvua sekä innovaatioita ja hiilineutraalisuutta.

Yritysten toimintaedellytyksiin ja -ympäristöön liittyy keskeisesti myös osaaminen ja erilaiset politiikkatoimet osaamisen kehittämiseksi ja osaamistason nostamiseksi. Osaamistoimien avulla varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus yrityksille, jotta sen puutteesta ei tule este kasvulle. Tämä on tärkeä huomioida vahvasti periaatepäätöksessä.

Yrittäjän hyvinvointia, jaksamista ja työkykyä on tuettava. Tätä on käsitelty kohdassa 3.3. Yrittäjän oman jaksamisensa tueksi järjestämän työterveyshuollon kattavuutta pitää kasvattaa. Työterveyshuollon merkityksestä ja palveluista on tiedotettava tehokkaammin. Myös yrittäjän työterveyspalveluiden hankintaosaamista on lisättävä.

Periaatepäätöksessä on huomioitu erilaiset yrittäjät ja eri kokoiset sekä yrittäjyyden eri vaiheessa olevat yritykset ja niiden tarpeet. Yksinyrittäjästä työnantajayrittäjäksi siirtyvien määrää pitää pystyä

kasvattamaan ja tämän siirtymän tueksi on tarjottava riittävästi neuvontaa työnantajuuteen liittyvistä vastuista ja velvoitteista.

Kohdassa 4 on tunnistettu yrittäjyyden eri muotoja, kuten kyseissä kohdassa mainitut sivutoiminen yrittäjyys ja alustatyö. Kyse on kuitenkin laajemmin monimuotoisista työn muodoista ja niiden yhdistelystä. Alustatyön ohella on tunnistettava laajemmin itsensätyöllistäjien aseman parantamisen tarve ja sääntelyn selkeyttäminen sekä kansallisella että EU-tasolla. Tähän liittyen työlainsäädännön ja sosiaaliturvan kehittäminen on tärkeää. Olennaista on erottaa ne, jotka ovat aidosti yrittäjiä ja ne, jotka työskentelevät palkansaajan kaltaisesti toimeksiantajasta alisteisessa ja riippuvaisessa asemassa ilman tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa työn ehtoihin. Työsuhteen tunnusmerkistöä on täsmennettävä tältä osin.

Itsensätyöllistäjille on myös mahdollistettava kollektiivinen neuvotteluoikeus selkeyttämällä kilpailulainsäädäntöä. Tästä on ollut epäselvyyttä ja maakohtaiset tulkinnat ovat vaihdelleet. Tämä on asettanut itsensätyöllistäjät eriarvoiseen asemaan maasta riippuen.

Riittävä sosiaaliturva tukee yrittäjyyttä, yrittäjän jaksamista ja työkykyä. Akava pitää tärkeänä työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen kehittämistä määrätietoisesti eteenpäin ja toimeenpantavaksi. Yrittäjän eläkevakuutusta on kehitettävä niin, että alivakuuttamisen mahdollisuutta torjutaan ja valtion maksuosuuden kasvua hillitään. YEL-vakuutuksen mahdollisuutta olisi laajennettava myös pirstaleisesti työskenteleville itsensätyöllistäjille, joilla edellytys neljän kuukauden yhtäjaksoisesta työskentelystä ei täyty ja yrittäjänä tehtyä työtä jää siten eläketurvan ulkopuolelle.

Periaatepäätöksen linjausten ja tavoitteiden toteuttamiseksi on tärkeää kehittää konkreettisia toimia ja laatia aikataulut etenemisestä, tehdä vaikutusarviot ja seurata toimien vaikuttavuutta järjestelmällisesti.

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Kyllä.

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

Periaatepäätöksessä on kirjattu lukumäärällisesti paljon hyviä mittareita. Yrittäjän hyvinvoinnin ja työkyvyn tukea, työterveyshuollon järjestämistä ja siten työterveyshuollon kattavuuden kehittymistä olisi tärkeää seurata.

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

-

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

Akava kiittää mahdollisuudesta kommentoida periaatepäätöstä. On hyvä, että yrittäjyysstrategia ja siihen liittyvä tiekarttatyö on edennyt valtioneuvoston periaatepäätökseksi. Covid 19 – pandemia on nostanut vielä aiempaa korostuneemmin esiin yrittäjyyspolitiikan ja -toimien kehittämisen tarpeen yrittäjyyden edistämiseksi.

Vastuullisella, poikkihallinnollisella yrittäjyyspolitiikalla luodaan kasvua ja työtä. Yrittäjyyspolitiikalla tulee parantaa yksinyrittäjien ja itsensätyöllistäjien asemaa, tukea yrityksiä kasvamaan ja työllistämään sekä helpottaa työn eri muotojen joustavaa yhdistelyä. Kannusteet monimuotoiseen yrittäjyyteen pitää olla taloudellista riskinottoa helpottavia, turvaa lisääviä ja hyvinvointia ja työkykyä tukevia.

Yritysten toimintaympäristön muutoksen tuomiin kasvuhaasteisiin vastataan sujuvien rahoitus- ja kansainvälistymispalveluiden, osaavan työvoiman varmistamisen sekä tehokkaan innovaatiopolitiikan avulla. Toimintaympäristön sääntelyä on kehitettävä ja luotava kysyntää innovatiivisille palveluille.

Yrityksen tehtävä on tuottaa taloudellista voittoa ja työllistää. Vastuullisuus ja siihen liittyvät vaatimukset sosiaaliseen ja ympäristö- ja ilmastoulettavuuteen liittyen korostuvat yhä vahvemmin. Suomalaisyrittäjien ihmisoikeussuoriutumisen tilaa selvitettiin SIHTI-hankkeessa, jonka selvityksen (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:57) mukaan suomalaiset yritykset ovat varsin laajasti sitoutuneet ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Yrityksillä on kuitenkin vielä parannettavaa sosiaalisen vastuullisuuden sisällyttämisessä järjestelmällisemmin osaksi liiketoiminnan johtamista. Yrityksille olisi tarjottava riittävästi ohjausta ja neuvontaa vastuullisuuden toteuttamisen, seurannan ja raportoinnin tueksi.

Tuovinen Anu
Akava ry